

Våld i nära relationer inkluderat hedersrelaterat våld och förtryck

Hitta i dokumentet

[Syfte](#)[Bakgrund](#)[Genomförande](#)[Ledning och styrning](#)[Utbildning/fortbildning](#)[Vårdgivarwebben](#)[Avgränsning](#)[Uppföljning](#)[Relaterade länkar och stödmaterial](#)[Uppdaterat från föregående version](#)[Synlighet på 1177 Journalen och Nationell patientöversikt \(NPÖ\)](#)[Dokumentationsstruktur](#)[Uppdaterat från föregående version](#)

Syfte

Att skapa en regional tillämpning av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer [HSLF-FS 2022:39](#), Socialstyrelsens [Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer](#) samt vägledning [Att vilja se, vilja veta och att våga fråga](#). I Socialstyrelsens publikationer *Vänd dem inte ryggen* och *Ett liv utan våld och förtryck* finns ytterligare tillämpningar för det kliniska arbetet avseende våld som kan relateras till heder.

Bakgrund

Våld i nära relationer är ett folkhälsoproblem¹. Våld kan yttra sig på många olika sätt, som psykiskt, fysiskt, sexuellt, digitalt, materiellt, ekonomiskt våld eller försummelse. Våld kan också vara hedersrelaterat. Att ha erfarenheter av våld från närstående har tydliga samband med psykisk och fysisk ohälsa. Hedersrelaterat våld och förtryck, som är en del av området våld i nära relationer, innefattas av regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Specifikt för hedersrelaterat våld är könsstympning samt barn- och tvångsäktenskap.

Att vid vårdkontakter ställa rutinmässiga frågor om våld i nära relationer kan identifiera barn och vuxna, oavsett könsidentitet, som bevittnat (sett, hört, eller på annat sätt förstått) eller upplevt våld under sin uppväxt, är eller har varit utsatta för våld av närstående (våldsutsatta), själv utsätter eller har utsatt närstående för våld (våldsutövare) samt om våldet som uppges kan relateras till heder.

Hälso- och sjukvården är tillsammans med socialtjänsten de samhällsinstanser som flest våldsutsatta kommer i kontakt med och som därför har särskilt goda förutsättningar att göra skillnad för människor som lever med våld². Genom att hälso- och sjukvården samverkar

¹ [Våld i nära relationer - en folkhälsofråga. Förslag för ett effektivare arbete. Sammanfattning av SOU 2014:49. Nationella samordnaren mot våld i nära relationer. Regeringskansliet.](#)

² [www.regeringen.se - Förstärkning av arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck](#)

med socialtjänsten kan vuxna och barn som lever med våld från närstående erbjudas skydd, stöd och behandling³. Våldsutövare kan få hjälp och stöd att bryta sitt destruktiva beteende⁴.

Genomförande

I vissa fall ska vårdgivare alltid ställa frågor om våld, se nedan.

Varje hälso- och sjukvårdsverksamhet ska dessutom aktivt ta ställning till och ta fram **en lokal tillämpning om att ställa rutinmässiga frågor** om våld i nära relationer för att kunna upptäcka våldsutsatta och barn som bevittnat våld som behöver vård, se [stödmanual på Vårdgivarwebben](#). Varje tandvårdsverksamhet ska ta fram lokal tillämpning om när och hur personalen ska ställa frågor om våld för att kunna upptäcka våldsutsatta och barn som bevittnat våld som behöver tandvård.

Den lokala tillämpningen ska innehålla:

- Vilka professioner som ska ställa rutinmässiga frågor om våld i nära relationer
- Vilka vårdtagare som ska tillfrågas, det vill säga de som har en form av ohälsa som har tydliga samband med erfarenheter av våld i nära relationer
- När dessa vårdtagare ska tillfrågas

I mötet med vårdtagaren

Åtgärder för våldsutsatta vuxna

Om en vuxen visar symtom eller tecken som väcker misstanke om att personen är våldsutsatt, ska medarbetaren fråga den vuxna i enrum om orsaken till symtomen eller tecknen. Dessutom ska medarbetare även ställa rutinmässiga frågor om våld i nära relationer enligt verksamhetens lokala tillämpning, se ovan och erbjuda vårdtagaren information om våld i nära relationer. Se Stödmanual - Samtal inför att ställa frågor om våld i nära relationer på [Vårdgivarwebben](#),

Om misstanken om våld eller andra övergrepp kvarstår, ska hälso- och sjukvårdspersonalen

1. beakta vilka behov den vuxna kan ha av vård såväl fysiskt som psykiskt med anledning av våldet,
2. informera om möjligheten till vård inom hälso- och sjukvården, stöd och hjälp från socialtjänsten samt kontakt med frivilliga organisationer,
3. hjälpa den vuxna att få kontakt med socialtjänsten om denne samtycker till det och
4. ta reda på om det finns barn i den vuxnas familj och anmäla varje gång det finns oro för barn under 18 år som riskerar att fara illa. Se Region Hallands rutin [Orosanmälan till socialtjänst - barn](#) samt Region Hallands blankett [Orosanmälan till socialtjänsten - barn](#)

Dokumentation vid åtgärder för våldsutsatta vuxna

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska i patientjournalen dokumentera frågeställningar kring våld i nära relationer, både när frågor ställs på indikation och rutinmässigt. Dokumentationen innefattar också att frågan är ställd. Vid frågeställning på indikation ska vårdpersonalen också dokumentera vilka symtom eller tecken som har observerats och som väckt misstanke om att den vuxne är våldsutsatt samt vilka åtgärder som har vidtagits.

³ [Socialtjänstlagen 2001:453 5 kap. § 11](#)

⁴ [SOSFS 2014:4, Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso-och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer](#)

Dokumentation görs i journal under sökordsstrukturen *Våldsutsatthet* med tillhörande undersökord som är dolda för åtkomst via *1177 Journalen*. Dokumentationen ska följa dokumentationsstrukturen enligt bilagan.

Om patienten uppger att hen inte har erfarenhet av våld dokumenteras detta ändå under sökordet *Våldsutsatthet* > *Våld i nära relation* genom menyval: *Nej*.

Åtgärder för våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld

Ett barns behov av information, råd och stöd särskilt ska beaktas om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp. Se relevanta punkter i regional rutin om [Barn som anhöriga](#).

Om ett barn visar symtom eller tecken som väcker misstanke om att barnet är våldsutsatt eller bevittnat våld, ska hälso- och sjukvårdspersonalen

1. beakta vilka behov barnet kan ha av vård såväl fysiskt som psykiskt med anledning av våldet,
2. göra en anmälan till socialtjänsten om oro för barn enligt Region Hallands rutin [Orosanmälan till socialtjänst - barn](#) samt Region Hallands blankett [Orosanmälan till socialtjänsten - barn](#)
3. ställa frågor till medföljande vuxen om orsaken till symtomen eller tecknen, om det är möjligt utan att det innebär risk för barnet, och
4. fråga barnet i enrum om orsaken till symtomen eller tecknen när så är möjligt och med hänsyn tagen till barnets ålder och mognad

Dokumentation av våldsutsatthet för barn och barn som bevittnat våld

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska i barnets patientjournal dokumentera frågeställningar kring våld i nära relationer, både när frågor ställs på indikation och rutinmässigt. Dokumentationen innefattar också att frågan är ställd. Vid frågeställning på indikation ska vårdpersonalen även dokumentera symtom eller tecken som har observerats och som väckt misstanke om att barnet är våldsutsatt samt vilka åtgärder som har vidtagits.

Om patienten uppger att hen inte har erfarenhet av våld dokumenteras detta ändå under sökordet *Våldsutsatthet* > *Våld i nära relation* genom menyval: *Nej*.

Dokumentation görs i journal under sökordsstrukturen *Våldsutsatthet* med tillhörande undersökord som är dolda för åtkomst via *1177 Journalen*. Dokumentationen ska följa dokumentationsstrukturen enligt bilagan.

Om medföljande vuxen har tillfrågats dokumenteras svaret under sökordet *Våld i nära relation* med väsentlig information i kommentarsfältet.

Begränsning av invånartjänster, barn

Beakta även att begränsning av vårdnadshavares åtkomst till barnets invånartjänster kan behöva göras. Se rutin: [Begränsning av vårdnadshavares åtkomst till minderårigs invånartjänst](#)

Dokumentation av orosanmälan, barn

I händelse av orosanmälan till socialtjänst ska dokumentation av anmälan ske på sökord *Anmälan enligt lag och förordning*, på undersökordet *Orosanmälan barn som riskerar att fara illa, enligt SoL*. Se rutin: [Orosanmälan till socialtjänsten - barn](#)

Åtgärder för våldsutövare

Om hälso- och sjukvårdspersonalen upptäcker att en person utövar våld, bör personalen, om möjlighet finns, informera patienten om att stöd och hjälp kan ges av socialtjänsten eller hjälpa patienten att få kontakt med socialtjänsten om samtycke finns. Ytterligare information som kan ges till våldsutövare finns på [Vårdgivarwebben](#).

Dokumentation vid åtgärder för våldsutövare

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska i patientjournalen dokumentera vilka åtgärder som har vidtagits i samband med att patient har uppgett våldsutövning mot närstående.

Det finns inget sökord eller menyval för dokumentation av våldsutövning, istället ska detta beskrivas i fritext under sökordet *Våldsutsatthet > Våld i nära relation*, vare sig om patienten svarade ja eller nej på frågan om våldsutövning. Detta sökord är dolt för invånaren på *1177 Journalen*. Mer information finns i bilagan.

Utöver ovan åtgärder ska medarbetare inom respektive verksamheten

- **Samverka med socialtjänsten** som har ansvar för att ge stöd och hjälp till våldsutsatta barn och vuxna,
- **Följa rutiner för spårsäkring vid misstanke om sexuella övergrepp**
Akutmottagningarna i Halmstad och Varberg - [Provtagningsats efter sexualbrott Barn- och ungdomskliniken Hallands sjukhus](#) - [Sexuella övergrepp och barnmisshandel](#)
Kvinnokliniken, Hallands sjukhus - [Sexuellt övergrepp - omhändertagande av utsatta kvinnor](#)
Ungdomsmottagningarna Halland - [Sexuellt övergrepp](#)
Vårdcentralerna Halland - [Läkarundersökning av misstänkt sexualbrottsling](#)
- **Hörsamma allmän vittnesplikt**, Se Region Hallands rutin om [Medarbetarstöd gällande rättsprocess](#),

Vårdgivaren ska

- **samverka internt och externt** med berörda verksamheter, myndigheter och organisationer för att olika åtgärder inte ska motverka varandra, Regionkontorets Hälso- och sjukvårdsavdelning stödjer den regionövergripande interna och externa samverkan med berörda verksamheter och organisationer
- **tillsammans med kommunen upprätta en SIP - Samordnad individuell plan** när en enskild har behov av insatser från både hälso- och sjukvården och socialtjänsten
- **lämna ut journal** till vårdtagare som begär det. Beakta att sökord kring våld inte ska vara med i journalutskriften.
[1177 Utlämnande av journalkopia från 1177 VPT Halland](#)
[Journalutlämnande Region Halland](#)

- **beakta följande rutiner** vid kontakt med vårdtagare som har erfarenheter av våld:
[Skyddade personuppgifter](#)
[Journal - Försegling och vårdnadshavares tillgång till barns journal via nätet](#)
[Journal - spärra/tillfälligt häva/ta bort spärr](#)
[Begränsning av vårdnadshavares åtkomst till minderårigs invånartjänst](#)
[Spärr i journal - Obstetrix - KK HS](#)
- **lämna ut uppgifter till polisen** enligt [Sekretess polisen vid utlämnade av uppgift](#)

Ledning och styrning

Denna rutin ska tas i beaktande inför beslut, planering, genomförande, uppföljning och verksamhetsutveckling kring hälso- och sjukvårdens verksamheter avseende arbetet med våld i nära relationer.

Närmaste chef ansvarar för att medarbetare har

- kunskap kring våld i nära relationer samt förståelse för varför hälso- och sjukvården behöver uppmärksamma vårdtagare med erfarenheter av sådant våld
- kunskap kring hedersrelaterat våld och förtryck samt förståelse för varför hälso- och sjukvården behöver ställa följdfrågor vid våldserfarenhet, i syfte att uppmärksamma våld som kan relateras till heder
- kännedom om denna rutin *Våld i nära relationer inklusive hedersrelaterat våld och förtryck* med tillhörande material på Vårdgivarwebben

Region Hallands chefer ska ha kännedom om hur de kan uppmärksamma och stödja medarbetare som har erfarenhet av våld i nära relationer [Våld i nära relation – stöd för dig som chef](#). För chefer verksamma inom Region Halland egna verksamheter finns mer information på Intranätet: [Våld i nära relationer - checklista för chef](#), [Samtalsstöd för chef - våld i nära relationer](#)

Utbildning/fortbildning

För att säkerställa att personalen har den nödvändiga kunskapen inom detta område kan alla medarbetare genomföra utbildningen om våld i nära relationer och om hedersrelaterat våld och förtryck som finns på Kompetensportalen.

Vårdgivarwebben

Samlad information och stöd för att utifrån denna rutin kunna arbeta med våld i nära relationer i Region Halland finns på [Vårdgivarwebben](#). Materialet innefattar bland annat stöd till arbetet med att ställa rutinmässiga frågor om våld i nära relationer, förslag på innehåll i lokal tillämpning och det kan användas inom alla hälso- och sjukvårdsverksamheter oavsett inriktning.

Avgränsning

Stödmanualerna på Vårdgivarwebben kan användas från cirka 13 års ålder när samtalet och innehållet anpassas till barnets ålder och mognad. Hälso- och sjukvårdsverksamhet som vänder sig till barn upp till 13 års ålder ska använda befintliga rutiner vid arbetet med barns utsatthet för våld.

Uppföljning

Genom att medarbetare, som enligt verksamhetens lokala tillämpning ska ställa rutinmässiga frågor om våld, följer dokumentationsstrukturen med det dolda sökordet "Våld i nära relation" kan verksamheten följa upp arbetet med våld i nära relationer. Det går att följa bakåt i tiden även om sökordet tidigare var "Våldsutsatthet".

Relaterade länkar och stödmaterial

[Vårdgivarwebben](#)

[Regional handbok – Våld i nära relationer](#)

[Våld i nära relationer - 1177 för vårdpersonal](#)

Uppdaterat från föregående version

25-03-07 Ny rutin pga. byte av journalsystem. För föregående rutin se RH-12435

Bilaga till rutin VINR - Dokumentation av Våldsutsatthet i Cosmic

Synlighet på 1177 Journalen och Nationell patientöversikt (NPÖ)

För att säkerställa att dokumentation av våldsutsatthet inte blir synlig för invånaren på 1177 Journalen har Region Halland valt att dölja sökordsstrukturen *Våldsutsatthet* med underliggande sökord. Informationen är synlig på NPÖ.

Notera att övrig information, som registreras vid ett vårdbesök i regel är synligt på 1177 Journalen alltid är synligt på 1177 Journalen; exempelvis

- Remisser
- Vårdkontakt
- Beställningar av röntgen- och laboratorieundersökningar

För mer information om vad som är synligt på 1177 Journalen, se rutin:
Uppgifter som publiceras i 1177 Journalen respektive Nationell Patientöversikt (NPÖ)

Sökordsstrukturen *Våldsutsatthet* finns i de flesta journalmallar i Cosmic och används för all dokumentation av våldsutsatthet, både vid våld i nära relationer samt även vid annan våldsutsatthet. Sökordsstrukturen underlättar dokumentation när frågor om våldsutsatthet ställts och utgör ett stöd för vilka följdfrågor som ska ställas i samtalet. Se detaljerad beskrivning nedan.

Sökordsstrukturen ökar sannolikheten att journaldokumentationen utgör ett korrekt underlag för rättsintyg och för en eventuell rättsprocess.

Rutin: [Rättsintyg - dokumentationsstöd för underlag](#)

Undersökordet *Våld i nära relation* används för dokumentation i fritext av andra aspekter av våld i nära relationer:

- Då patienten är våldsutövare
- Vid ekonomiskt och materiellt våld
- Vid hedersrelaterat våld
- Vid försummelse

ICD-10/diagnos- samt KVÅ-koder

I och med införandet av Cosmic kommer inga diagnoskoder från Region Halland att visas på 1177 Journalen för invånaren. Alla diagnoskoder är dock synliga på NPÖ.

Dokumentationsstruktur

Sökordet *Våldsutsatthet* har en dynamisk struktur vilket innebär att underliggande sökord blir tillgängliga beroende på vad som matats in. Möjlighet finns att specificera genom att lägga till en kommentar till de fasta värdena.

Sökordskomponent Våldsutsatthet – uppbyggnad med undersökord och fasta värden

- Nivå 1: *Våldsutsatthet* – Huvudsökord. Ej skrivbart.
- Nivå 2: *Våld i nära relation* – definieras med fasta värden med möjlighet till övergripande kommentar i fritext. Fritextkommentar ska användas för dokumentation (se bild 1):
- Då patienten är våldsutövare
- Vid ekonomiskt och materiellt våld
- Vid hedersrelaterat våld
- Vid försummelse

Bild 1: Kommentar i fritext vid andra aspekter av våld i nära relation

Våldsutsatthet

Våld i nära relation 🔄 📎 ⓘ

Ja
 Misstanke om
 Nej
 Ej frågat

Kommentar

Kommentar i fritext vid andra aspekter av våld i nära relation:

- Då patienten är våldsutövare
- Vid ekonomiskt och materiellt våld
- Vid hedersrelaterat våld
- Vid försummelse

Våld utanför nära relation

Ja
 Nej
 Ej frågat

Fasta val under sökordet *Våld i nära relation* :

- *Ja* – definieras med fasta värden
- *Fysiskt våld* – definieras med fasta värden:
 - *Pågående utsatt av någon i min nuvarande närhet*
 - *Pågående utsatt av någon som tidigare funnits i min närhet*
 - *Tidigare utsatt av någon i min nuvarande närhet*
 - *Tidigare utsatt av någon som tidigare funnits i min närhet*
- *Psykiskt våld* – definieras med fasta värden:
 - *Pågående utsatt av någon i min nuvarande närhet*
 - *Pågående utsatt av någon som tidigare funnits i min närhet*
 - *Tidigare utsatt av någon i min nuvarande närhet*
 - *Tidigare utsatt av någon som tidigare funnits i min närhet*

- *Sexuellt våld* – definieras med fasta värden:
 - *Pågående utsatt av någon i min nuvarande närhet*
 - *Pågående utsatt av någon som tidigare funnits i min närhet*
 - *Tidigare utsatt av någon i min nuvarande närhet*
 - *Tidigare utsatt av någon som tidigare funnits i min närhet*
- *Minderåriga barn som upplevt våldet?* – definieras med fasta värden:
 - *Nej*
 - *Ej frågat*
 - *Ja, orosanmälan för barn som riskerar att fara illa ska göras*
- *Åtgärder vid våld i nära relation*
 - Beskrivning i fritext
- *Misstanke om* – definieras med fasta värden:
 - *Tecken och symtom som föranleder misstanke om våld i nära relation*
 - Beskrivning i fritext
- *Åtgärder vid misstanke om våld i nära relation*
 - Beskrivning i fritext

Åtgärder som vidtas utifrån våldsutsatthet dokumenteras alltid under sökord *Åtgärder vid våldsutsatthet*. Det är viktigt att åtgärder vid våldsutsatthet inte dokumenteras under de generella sökorden för *Åtgärder*.

Nivå 2: *Våld utanför nära relation*

- *Ja* – definieras med fasta värden:
 - *Minderåriga barn som upplevt våldet?* – definieras med fasta värden
- *Nej*
- *Ej frågat*
- *Ja, orosanmälan för barn som riskerar att fara illa ska göra*
- *Åtgärder vid våldsutsatthet*
- Beskrivning i fritext

Åtgärder som vidtas relaterat till våldsutsatthet dokumenteras alltid under sökord *Åtgärder vid våldsutsatthet*. Det är av största vikt att åtgärder vid våldsutsatthet inte dokumenteras under de generella sökorden för *Åtgärder*.

Bild 2: Sökordet Våldsutsatthet med underliggande sökord

Våldsutsatthet

Våld i nära relation

Ja Misstanke om Nej Ej frågat [Rensa](#)

Ja

Fysiskt våld

Välj

Pågående utsatt av någon i min nuvarande närhet

Tidigare utsatt av någon i min nuvarande närhet

Pågående utsatt av någon som tidigare funnits i min närhet

Tidigare utsatt av någon som tidigare funnits i min närhet

0 / 4

Psykiskt våld

Välj

Pågående utsatt av någon i min nuvarande närhet

Tidigare utsatt av någon i min nuvarande närhet

Pågående utsatt av någon som tidigare funnits i min närhet

Tidigare utsatt av någon som tidigare funnits i min närhet

0 / 4

Sexuellt våld

Välj

Pågående utsatt av någon i min nuvarande närhet

Tidigare utsatt av någon i min nuvarande närhet

Pågående utsatt av någon som tidigare funnits i min närhet

Tidigare utsatt av någon som tidigare funnits i min närhet

0 / 4

Minderåriga barn som upplevt våldet?

Välj

Nej

Ej frågat

Ja, orosmälan för barn som riskerar att fara illa ska göras

0 / 3

Åtgärder vid våld i nära relation